

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

324. Dato, & non concesso, quod Immunitas Ecclesiastica non sit de iure
diuino, quæritur, an primarie ortum habuerit à iure positiuo Imperatorum?
Et explanatur leges Imperatorum largientes ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

[Si trouano molte leggi, nelle quali si stabilisce la liberta Ecclesiastica, fatte da gl'Imperatori antichi, non può dunque dubitarsi, che questa essentione sia de iure Diuino, ma de iure humano, fundato in dette leggi.] Audiatur modò, P. Rabardeus, quo pacto Ferdinandus de Bastidia Theologus suæ Religionis, respondeat, in Antidoto ad Paulum Venetum, *part. 2. argum. 57.* [Con questo argomento potrebbe prouar fra Paolo, che non e de iure Diuino, il credere Iddio Trino, & Vno, ma de iure humano. Peroche se si trouano leggi, che prohibiscono à i secolari il non giudicare de i delitti de' Chierici, stà anco registrato nel Codice vn titolo intero, de summa Trinitate, & fide Catholica, & vn altro, de Episcopis & Clericis, del quale si tratta del rispetto douuto à vescou, & molt'altre cose, che sono de iure Diuino. Molte leggi sono ne i Digesti, circa la soggettione de i Vassalli al Principe loro: ma non però di qui s'inferisce, che l'obbligo che anno i Vassalli secolari d'obedire al Principe loro, non sia de iure Diuino ma humano fondato in dette leggi. Prohibiscono le leggi humane l'adulterio, il furto, mà non per ciò la prohibitione di questi peccati è solo de iure humano, perche molte volte è necessario si facciano leggi humane, che obblighino all'osserranza di cose, che sono de iure Diuino. L'essentione de' Chierici ancorche fosse de iure Diuino, à quel tempo i secolari non glie la haueu, bbono lasciato godere, prima che gli Imperatori non l'auessero habilita con le loro leggi, e così fù necessario farle più d'vna volta. Non deue ciò parer marauiglia, per che non erano in quel tempo le cose della fede, e giurisdictione Ecclesiastica, così stimate, e praticate come adesso: e non diueno vediamo, che acciò si conferui hoggi di à gli Ecclesiastici tale essentione, sono necessarie leggi, e Dio voglia, che bastino. Hien si celebrò vn Concilio Tridentino, e defini, che questa essentione, è ordinatione Diuina: & pure non basta, perche pretendano violarla in N. Che marauiglia è dunque, che bisognassero leggi d'Imperatori anticamente, acciò si guardasse ne' loro statuti! Si che conchiudo esser cola ridicola il pretendere di prouare, che vna cosa non è de iure Diuino perche le leggi humane, la stabiliscano, & trattano di essa. Et en questo modo l'argomento di fra Paolo cauato da dette leggi per prouar, che l'essentione dei Sacerdoti non è de iure Diuino, non hà spezie d'a pparenza, ne più forza per il suo intento, che vn filo ben sottille di tela di ragno.] Hucusque Bastidia.

Sup. hoc
cursum, sed
cum Deci-
sione Rote
Romane,
sup. in Ref.
2. prope fi-
nem, & in
1. post seq.
huius Ref.
& in Ref.
hanc seq. &
superius in
tr. n. Ref. 2.
§. Neque
obstat id
prope finem.

2. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum, leges Imperatorias, quas ipse adducit non fuisse institutorias sed subsidiarias, & declaratorias. & ita optime obseruat, & docet etiam ex sua Societate P. Grotterus ad Theologos Venetos, lib. 2. consider. §. vbi in indiuiduo respondens ad argumentum Rabardei ita asserit. Nil noui legibus suis Constantinus, & alij Imperatores sanxerunt, sed quod Ecclesiasticis iure Diuino concessum erat, legibus latis declararunt, & de integro auctoritate etiam imperiali stablerunt. Hæc ille. Cui adde Seruantium in defens. libert. Eccles. & in Ref. propos. §. ad 9. argum. Bonium in respons. ad Paulum hanc seq. & Seruitam. part. 4. ad 8. argum. & Martinum Magerum superius in de Aduocacia armata cap. 17. num. 190. Surdum consil. 396. num. 19. vol. 3. Belletum in disquis. Cler. part. 1. tit. de fauore Cler. personali. §. 1. num. 25. vbi citat Abbatem, Felinum, Barbarium, & Alexandrum de Neuo.

3. Vnde Philippus Maynardus de priuil. Eccles. part. 2. art. 12. num. 13. sic ait: Licet Imperator prohibeat, Clericum trahi coram iudice Laico, non, ta-

men dicitur constituisse nouum Priuilegium, sed dicitur recessisse ab errore veterum legum, quia nunquam à principio Clerici fuerunt sub iurisdictione Laicali, vt inquit Bald. in Auth. statum in princip. C. de Episc. & Cler. Alexand. in consil. 8. videtur super primo, num. 1. volum. 1. Bertran. in consil. 182. prima etenim, num. 36. volumine 2.

4. Quinimò etiam, quòd Papa exemerit Clericos à potestate iudicis Laici, tamen illius exemptiones, & prohibitiones sunt potius declaratoriae, quàm de nouo promulgatoriae, cum & antea, à tali subiectione fuerint immunes; vt inquit Gl. in cap. si Imperator. in verb. & dicitur. 96. dist. 11. Cardin. Alb. de potestate Pape in 3. part. num. 51. Felin. in cap. 2. num. 1. de maiorit. & obedient. Villalob. in suis communibus opinion. in verb. Clericus. num. 69. Stephan. Affir. in Clem. vt Clericorum, num. 59. de offic. ordin. Atual. Albert. in repet. cap. quoniam contra, quest. 11. sub num. 79. de Harret. in 6. Roland. consil. 4. in causa Inquisitionis. n. 7. volum. 1. Riminald. lun. in cap. Qua in Ecclesiarum, sub num. 54. ante fin. de consil. Illustriss. Cardin. Tufchus, in conclus. 385. in verb. Clerici, num. 2. vol. 1. Si ergo Papa, & Imperator, non dederunt ius & priuilegium nouum Clericis, non potest argui ex legibus ab eis promulgatis, quòd fuerit priuilegium nouum, & ideo quòd Clerici sint de iure humano exempti à iurisdictione Laicorum. Ira Maynardus, Malè itaque, vt diximus inferet Rabardeus, Imperatores concesserunt Clericis Priuilegia, quoad eorum exemptionem circa personas, & bona. Ergo eorum exemptio est de iure humano; nam hæc consequentiam non esse admittendam præter Doctores citatos tenet ex Societate Pater Comitulus in respons. mor. lib. 1. quest. 93. omnino videndus. Pater igitur ex omnibus, in superioribus resolutionibus firmatis, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure Diuino. Et leges Imperatorias, quas P. Rabardeus adducit, proprie non fuisse concessiuas, & institutorias, sed subsidiarias, executiuas, & adiutorias; vt præter Doctores citatos, & nouissime determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. in Albenfi Belluæ die 28. Iunij 1630. coram heu quondam Domino meo Merlino Decan. & in seg. resolut. etiam probabitur.

5. Vnde claudam probationem huius opinionis auctoritate Christophori Besoldi, qui ex hæretico factus Catholicus, in Synopsi Politicæ Doctrinæ editionis Ingolstadtensis, lib. 1. cap. 2. num. 8. sic asserit. Hucque pertinent illæ quæstiones, An Politicus Magistratus punire possit Clericos, & Religiosos grauiorum præsertim criminum reos; Et affirmatiuam sententiam aliqui tuentur; Sed magis est, vt dicamus exemptionem Clericorum iuris esse Diuini, vnde & Ecclesiam, eiusque personas, in, non verò, de Terrorio esse, nec ideo à Magistratu Ciuili puniri posse. Ita Besoldus, se retractans de opinione, quam dum esset hæreticus, in Dissertatione Politico-Iuridica, de Maiestate in gener. sèct. 2. cap. 2. num. 1. cum impio Mollino, & Arnifæo, docuerat: nempe exemptionem Clericorum non esse de iure Diuino, sed humano, ex Priuilegiis Principum.

RESOL. CCCXXIV.

Dato, & non concesso, quòd Immunitas Ecclesiastica non sit de iure diuino, quaritur an primariè eorum habeatur à iure positivo Imperatorum?

Et explanatur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non esse institutorias, & concessorias, sed declaratorias, subsidiarias, adiutorias, & executiuas? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 9. alias 7 §. 1. Satis

§. 1. *Suprà* probatum est, exemptionem Clericorum, esse de iure Diuino; sed quia, nolo in hoc, tam acriter insurgere contra P. Rabardeum; concedendo, ex hypothesi, hanc sententiam non esse veram; Difficultas est, an dicta exemptio, primario originem traxerit, à Priuilegiis Imperatorum, & affirmatiuè respondet Rabardeus, *scilicet, 2. per totam, & num. 2. fol. 18. vbi sic ait.* Multæ sunt leges Imperiales in Codice Iustiniano, & inter Nouellas in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia Clericorum, & Ecclesiarum, unde comprobatur illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum & Principum acquisitis. Ita ille. Et per totam dictam sectionem secundam.

2. Sed proflus hæc opinio est reiicienda. Primò, quia dato, & non concessio immunitatem Ecclesiasticam non esse de iure Diuino, tamen Concilia, & Pontifices primario ante omnes leges Imperatorias illam instituerunt; quod aperte probatur. Nam ego obseruo, anno 387. Valentinianum, & Theodosium leges condidisse circa exemptionem Clericorum, vt patet ex *cap. continuat. 11. quæst. 2.* Postea, anno 453. Martianum in *leg. cum Clericis, de Episc. & Cler.* Leonem & Anthemium, anno 466. in *leg. Omnes, Cod. de Episc. & Cler.* Iustinianum, anno 530. *Multis in locis in Anthem. & constitut. 79. 83. 123.* & tandem Carolum Magnum, anno 800. vt patet in *lib. 6. Capitular. c. 105.* Sed ante hos omnes Imperatores Summi Pontifices, & Concilia iam decreuerant exemptionem Ecclesiasticorum à foro Laicali. Ergo, dictam exemptionem à Pontificibus primario, & non à Principibus Laicis processisse dicendum necessariò apparet. Minorem propositionem latius probabo. Afferro igitur, Anno 823. In Concilio Moguntino *cap. 4.* sic haberi; De Clericis aduentibus Imperatorem hoc placet omnibus modis obseruare, quòd de eis in sacris Canonibus constitutum est. Anno 640. In Concilio Toletano IV. *cap. 46.* legitur, Id constituit Sacrum Concilium, vt omnes Clerici pro officio Religionis ab omni publica iuditione, atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo seruiant, nullaque præpediti necessitate ab Ecclesiasticis Officiis retrahantur. Anno 614. In Concilio Aluissiodorensi, *cap. 35.* Non licet Presbytero aut Diacono, vel cuiquam Clericorum de qualibet causa Clericum suum ad Iudicem sæcularem trahere Anno 589. In Concilio Toletano III. *cap. 13.* Inolita præsumptio vsque adeò illicitis ausibus additè patefecit, vt Clerici Conclericos suos, relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuius, vt hoc de cæterò non præsumant. Si quis hoc præsumperit facere, & causam perdat, & à communionem efficiatur extraneus. Anno 576. In Concilio Matisconensi I. *cap. 7.* Nullus Clericus de qualibet causa extra discussionem Episcopi sui à sæculari Iudice iniuriam patiat. Et *cap. 8.* Nullus Clericus ad Iudicem sæcularem quemcumque alium Patrem de Clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque loco præsumat. Sed omne negotium Clericorum, aut in Episcopi sui, aut in Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiatur. Anno 537. In Concilio Aurelianensi III. *cap. 31.* Clericus cuiuslibet gradus, sine Pontificis sui permissu, nullum ad sæculare iudicium præsumat attrahere; Neque Laico, inconsulto Sacerdote, Clericum in sæculare iudicium liceat exhibere. Anno 517. In Concilio Epaunensi, *cap. 11.* Clerici, sine ordinatione sui Episcopi, adire, vel interpellare publicum iudicium non præsumant. Anno. 506. In Concilio Agathensi. *cap. 32.* Clericus nec quemquam præsumat apud sæcularem Iudicem, Episcopo non permittente

pulsare. Sed, si pulsatus fuerit, non respondeat, nec proponat, nec audeat Criminalnegotium in iudicio sæculari proponere. Si quis verò sæcularium per calumniam, Ecclesiam, aut Clericum fugitare tentauerit, & conuictus fuerit, ab Ecclesiæ liminibus, & à Catholicorum communionem (nisi dignè penituerit) coërceatur. Anno 502. In Concilio Romano IV. sub Symmacho Papa, *cap. 3.* Non licet Laico statuendi in Ecclesia, præter Papam Romanum, habere aliquam potestatem, cui obsequendi manet necessitas: non auctoritas imperandi. Anno 483. In Concilio Chalcedonensi. *Act. 15. cap. 9.* Si quis Clericus aduersus Clericum habet negotium, non deserat proprium Episcopum, & ad sæcularia percurrat iudicia. Si quis verò contra hæc fecerit, Canonum subiaceat correctionibus. Anno 460. In Concilio Venerico, *cap. 9.* Clerico nisi ex permissu Episcopi sui, seruatorum suorum sæcularia adire iudicia non liceat anno 410. In Concilio Miluitano, *cap. 19.* Placuit, vt quicumque ab Imperatore cognitionem Iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur. Anno 397. In Concilio Carthaginiensi III. *cap. 9.* Item placuit, quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel Ciuili causa commota, si delictum Ecclesiastico Iudicio, publicis iudiciis purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Anno 340. In Concilio Antiocheno, *cap. 12.* Si quis à proprio Episcopo depositus, Presbyter, vel Diaconus, aut etiam si in Synodo quilibet Episcopus fuerit exauctoratus; molestiam Imperialibus auribus inferre non præsumat; sed ad maiorem Episcoporum Synodum se se conuertat. Anno. 325. In Concilio Romano III. sub Syluestro Papa, *cap. 16.* Si qui Clericus in Curiam introierit, anathema suscipiat, numquam rediens ad matrem Ecclesiam.

3. Sed audiamus post Concilia Summos Pontifices. Adrianus I. anno 772. apud Gratianum XI. *quæst. 1.* sic ait: Clericus, siue Laicus si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alibi quam in foro suo pro uocatus audiatur. Idem asseruit Gregorius Magnus anno 590. *lib. 3. Epist. 26. lib. 4. Epistol. 75. lib. 5. Epist. 25 lib. 9. Epist. 31. & lib. 11. Epist. 5.* Idem dicit anno 555. Pelagius I. vt habetur in *cap. Experientia 11. q. 1.* Idem Gelasius I. anno 492. in *Epistol. ad Anastasium Imperatorem.* Idem Leo I. anno 440. in *Epistol. 96. ad Episcopos Thracia.* Bonifacius I. anno 420. in *Epistola ad Honorium Augustum.* Et tandem, anno 296. Marcellinus in *Epist. 2.* sic ait Clericum cuiuslibet Ordinis, absque Pontificis sui permissu, nullus præsumat ad sæculare iudicium attrahere, nec Laico que nlibet Clericum liceat accusare. Caius in *Epistola ad Felicem,* anno 183. Nemo vnquam Episcopum apud Iudices sæculares, aut alios Clericos accusare præsumat.

4. Itaque ex his omnibus apparet ante latas leges Imperiales Summos Pontifices instituisse exemptionem Clericorum à Laicali iurisdictione, non solum ante Carolum Magnum, sed etiam ante Iustinianum, Theodosium, & Constantinum, quòd etiam magis patebit ex auctoritate Concilij Romani I. *cap. 4.* vbi sic habetur, Nulli omnino Clerico liceat causam quamlibet in publico examinare, nec vllam Clericum ante Iudicem Laicum stare. Sic ibi. Quod Concilium celebratum fuit anno 320. & anno 68. Clemens Romanus in *Epist.* sic asseruit. Si qui ex fratribus negotia habent inter se, inter cognitores sæculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesiæ quicquid illud est dirimatur. Ita ille.

5. Sed audiat P. Rabardeus Paulum Comitolum acutissimum

acutissimum Societatis Theologum in *respons. mor. lib. 1. quest. 93.* sic asserentem; Grauiterravit Scorus in *4. sentent. distinct. 13. q. 2.* qui, Priuilegium exemptionis à foro Laico in causa sanguinis, ait, Ecclesie datum esse à Constantino. Ex Epistolis namque decretalibus primorum Pontificum Romanorum, eorumdemque Martyrum, qui multos annos Christianos Imperatores præcucurrerunt, planissimum fit, Clericorum causas à Laicorum Tribunalibus seclusas esse: nec unquam licuisse, nisi apud Episcopos Ecclesiasticosque Indices, eas actitari, ac iudicari. Hoc primum sanxit B. Petrus, primus Christi Vicarius, ut auctor est Clemens Romanus in sua 1. Epistola decretali. Hoc reliqui Apostoli statuerunt hoc Anaclerus, qui anno octogesimo post Christum natum: hoc Alexander 1. qui anno 109. Pontificatum gessit: hoc Caius: hoc Marcellinus: hoc Gelasius: hoc alij multi ante tempora Christianorum Imperatorum decreuerunt. Quin etiam D. Petrus, eodem Clemente teste tulit, ut cuiuslibet oppresso Christiano ius liberum esset ad Sacerdotum iudicium prouocandi nec cuiquam fas esset, eorum repudiare sententiam: quod ipsum postea in sua prima decretali iussit, confirmauitque Anaclerus. Atque has leges inter Christianos valere voluerunt, quo tempore in eos ab Ethnicis Imperatoribus, & Regibus crudeliter seuebatur. Hucusque Comitibus. Et ex eadem Societate Stephanus Fagundez, in *Decal. tom. 2. lib. 8. c. 43. n. 18.* aperte docuit exemptionem Clericorum si dicatur esse de iure positiuo introductam esse à iure Pontificio, & non per leges Imperiales. Et Fragosus, *part. 1. lib. 1. dist. 4. n. 308.* asserit Clericos exemptos esse Pontificio Priuilegio.

6. Merito igitur Valboa de Magronejo in *lect. Salmat. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis, num. 35.* Maynardus de Priuileg. Eccles. *part. 2. art. 12. num. 12. & 63.* Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 11. num. 7.* & alij, obseruarunt antiquiores Pontifices, etiam tempore infidelium Imperatorum prohibuisse Clericos à Laicis iudicari, ut patet ex *cap. relatum 11. quest. 1.* Ergo clarè apparet contra Rabardeum hanc exemptionem, si non ex iure Diuino, saltem primariò ex iure Pontificio, & non Imperatorio originem traxisse. Vnde Petrus de Verries Doctor parum fauens Ecclesie immunitati ad *Ricum 235. M. C. R. V. part. 1. pral. 2. num. 53.* sic ait. In summa igitur, certum est, Clericos in spiritualibus, temporalibus, & prophanis exemptos esse à iurisdictione seculari; huiusmodi autem exemptionem, quoad causas temporales, & prophanas fuisse à iure Pontificio introductam, communis opinio est. Ita ille. Hinc optime notauit Riminaldus Iunior, in *cap. que in Ecclesiis, sub num. 54. de constit.* in primæuo statu Ecclesie, Clericos non fuisse suppositos, iurisdictioni Laicorum.

7. Et tandem confirmantur supradicta ex his quæ fuis adducit Raymundus Rufus Doctor Galus in *Apol. contra Molineum edita Parisiis 1553. fol. 587. & seqq.* ubi probat Clericos in primitiua Ecclesia antequam Imperatores essent Christiani semper ab Episcopis iudicatos fuisse, quod probat & aperte patet ex verbis D. Pauli, Epist. 1. ad Timoth. *cap. 5. Aduersus Presbyteros accusationem noli recipere, nisi sub duobus, vel tribus testibus.* Vbi Ioannes Lorinus, in *Commentariis*, sic ait: Præscribit hic Timotheo Episcopo, quomodo se gerere debeat in dijudicandis causis forensibus, vnde patet Episcopos tunc fuisse Iudices. Et Adamus Tannerus in *Defens. libert. Eccles. lib. 1. cap. 14.* ita asserit. Ipsemet Apostolus, non alium Sacerdotem, quam Episcopum fuisse Iudicem aperte indicat, cum ad Timotheum Episcopum scribens, *Epist. 1. cap. 5. ait. Aduersus Presbyterum accusationem*

noli recipere, nisi sub duobus vel tribus. Vbi quaestionem de Iudice Sacerdotum, velut liquidam supponens, de forma solummodò ipsius iudicij tradenda sollicitus est, nempe ut Episcopus talis, & tantus, non nisi sub duobus, aut tribus testibus contra Presbyterum procedere auit. Ita Tannerus; Cui consonat Iacobus Gretserus in *Considerationibus contra Theolog. Veneros, lib. 2. conf. 8. in fine;* ubi insurgens contra fratrem Capellum, qui assererat, in primitiua Ecclesia non fuisse distinctionem fori Ciuilibus, & Ecclesiasticis; quod etiam ante docuerat tetra illa pestis Ecclesie Martilius de Padua in *suo Defensore pacis, p. 1.* Et nouissimè huius farinae homines Conradus Ritherfusius in *Differ. inris Ciuilibus, & Canonici, lib. 7. c. 2.* & alij, insurgens inquam Gretserus contra hanc opinionem, sic ait: Tempore primitiuae Ecclesie demonstrat Sanctus Paulus, quod Episcopus habeat suum Tribunal, & iudicet suos subditos Ecclesiasticos, ut ex verbis, *cap. 5. Epist. 1. ad Timoth. Episcopum Ephesinum* apparet; *Aduersus Presbyterum, &c.*

8. Idem etiam ex dictis D. Pauli, docet Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 13. numer. 10.* Quibus omnibus adde Valboam de Megrouejo in *lect. Salmat. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis num. 39.* ubi ita loquitur: Etiam tempore Apostolorum Priuilegium hoc in usu fuit, ut deducitur ex Paulo 1. *ad Tim. 5. ibi: Aduersus Presbyterum accusationem ne recipias, nisi sub duobus, vel tribus testibus:* Quæ verba supponunt, tunc fuisse Episcopale Tribunal: cepit ergo Ecclesia eo tempore, eo modo, quo potuit Clericos à secularium iurisdictione eripere: Hæc Valboa. Clarè itaque ex dictis verbis D. Pauli contra P. Rabardeum dicendum est, exemptionem Clericorum non sumpsisse originem à concessione Imperatorum Christianorum, vel processisse, ut reor à iure Diuino vel institutum fuisse à D. Petro, ut tradit Comitulus *lib. 1. quest. 93.* ex auctoritate sibi tradita à Christo Domino in illis verbis: *Pascite oues meas, Ex quibus ex pacto, ut infra videbitur poterat clericos eximere à potestate seculari. Nec valet dicere, quod tunc Principes erant Ethnicis: Ergo tunc Ecclesia non poterat in illos vllam iurisdictionem exercere; nam respondeo cum Suarez *lib. 4. c. 11. num. 16.* etiam tempore Imperatorum infidelium potuisse, & posse nunc Ecclesiam eximere Ecclesiasticos ab eorum iurisdictione.*

9. Dicendum est igitur, ut *supra* probauimus: leges Imperatorum largientes immunitatem Clericis, non esse institutorias, & concessorias, sed declaratorias, subsidiarias, executiuas, ut rectè obseruat Glossa, perpetuò menti tenenda, in *cap. si Imperator, dist. 96.* Teste Nauarro in *c. Nouit. de iudiciis notab. 6. n. 30.* Quod confirmatur ex Nouella 111. Valentiniani, apposta in Codice Theodosiano, in qua Imperator perenni sanctione decernit, quod omnibus pro lege sit, quicquid sanxerit Apostolicæ Sedis auctoritas. Quæ quidem constitutio certum est, ut non eo sensu sit accipienda, ut rectè obseruat Marca de *libert. Eccles. Gallicana, lib. 1. cap. 8. num. 4.* ac si tunc primum legis ferendæ auctoritas Pontifici esset concessa, cum tantum eo rescripto fota sit, & confirmata: Hinc Ioannes Turrecremata in *Summa Eccles. lib. 2. cap. 42.* loquens de quadam lege Constantini, sic ait. Ad probationem dicimus, quod Constantinus non instituit legem illam de præminetia Apostolicæ Sedis, & obedientia ei ab omnibus danda, quasi ius ex auctoritate de nouo concedendo: quoniam antequam Constantinus esset, Romanus Pontifex primum habuit in Ecclesia Dei ex collatione Christi facta B. Petro, sicut superius est ostensum. Sed bene Constantinus

Constantinus fidei feruore, & Ecclesie Romanæ amore reuerentiali incensus Diuinam ordinationem de primatu Romani Pontificis, & de obedientia ab omnibus fidelibus illi præstanda executus est promulgando illam, vt nullus per ignorantiam se excusaret, & præcipiendo illam obseruari, vt nullus malitia se Romani Pontificis obedientiæ subiicere recusaret: ita quod magis fuit promulgator, siue executor Diuinæ ordinationis, quam conditor nouæ legis. Ita Turretrem. Sic & in casu nostro; Licet in multis legibus Imperatorum statuatur, quod Clerici sint exempti à Iurisdictione seculari, nõ sequitur ex hoc, vt perperam infert, P. Rabardeus, talem exemptionem illos concessisse, sed tantum fotam ab illis, & confirmatam fuisse. Non erant igitur illæ leges concessoriæ, sed subsidiariæ, adiutrices, & declaratiuæ, vt optime de omnibus legibus Imperatoriis, quoad exemptionem Clericorum, docuimus supra cum multis Doctoribus, & sacra Rota, quibus adde Comitolum in trañ. Apologet. cap. 5. membr. 3. fol. 144. & Bernardum Iustum in Defens. libere. Eccles. fol. 30. Ergo frustra citatas leges à P. Rabardeo pro sua firmata sententia adductas fuisse, dicendum est, vt latius infra etiam probabo. Ad id verò quod assertit fol. 29. & 30. non esse credibile, Ecclesiasticum Iudicem priuasse olim Laicum Magistratum sua dignitate propter violatam Ecclesiasticam libertatem; videat lector Thomam Bozium de iure status lib. 5. cap. 1. circa finem, vbi exemplum memorabile contra Rabardeum inueniet.

RESOL. CCCXXV.

An si Immunitas Ecclesiastica esset primario ex concessione Imperatorum, non possint Principes adhuc illam restringere, & limitare:

Et notatur, quod licet Principes non possint amplius tollere, vel limitare priuilegium concessum Ecclesiasticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices possunt tollere, seu limitare priuilegium aliquod si extaret, concessum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata.

Et deciditur, quod priuilegium concessum Ecclesie est remuneratorium, & ideo non potest reuocari etiam propter ingratitudinem; etiamque cum hoc priuilegium sit concessum non subditis, transit in contractum, & ideo non est reuocabile. Ex part. 7. trañ. 1. Ref. 10. alia 8.

§. 1. **A**firmatiuè videtur respondendum ex verbis sæpius adductis à P. Rabardeo, vbi supra, in fcl. 2. num. 2. fol. 18. sic asserente. Multæ sunt leges Imperiales in Cod. Iustiniano, & inter Nouellas, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nominatim in Codice Ordinationum sub nomine Ludouici XIII. Regis, in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia Venerabilium Clericorum, & Sanctarum Ecclesiarum. Vnde comprobatur etiam illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum, & Summorum Principum acquisitis; Ita ille.

2. Verum explodenda est hæc opinio: Nam dato, & non concessio, quod Primario Principes concefferint Clericorum exemptionem, tamen hoc Priuilegium esset irreuocabile: tum quia non est illis concessum, sed toti Ecclesie; & quod semel Ecclesie concessum est, vt optime docet Salonius in 2. 2. in 9. 67. art. 1. contr. 1. concl. 5. & alij, etiam ex consensu secularium non potest reuocari ab ipsis, habet enim Ecclesia ius acquisitum, & possessionum; sicut hæc

ditates, redditus, & bona temporalia Ecclesie concessa donatione Regum collata sunt, at postquam semel ipsi concessa sunt, habet in illa Ecclesia ius acquisitum, nec à Principibus repeti, aut reuocari possunt.

3. Secundo, quia hoc priuilegium est remuneratorium, concessum Ecclesiis, ad remuneranda beneficia spiritualia, quæ Regna ab ipsis percipiunt, & ideo non potest reuocari, etiam propter ingratitudinem, vt docet Olafcus, Decisione Pedemontana 139. n. 28. Tiraquellus in lege, si vnquam verbo, Donatione largitus. n. 13. C. de reuocandis donationibus. cum larè adductis à Rolando de Valle, consil. 5. num. 12. & consil. 98. lib. 2. & consil. 76. n. 15. lib. 2. & consil. 13. nu. 61. lib. 3. & à Carolo Tapia in final. de constitution. Principum. 2. part. cap. 7. num. 42. Quibus adde Acacium de Priuileg. Iur. Civilis, lib. 3. cap. 8. num. 1. Klocchium, in tractat. Nomicopolitico, de conuictu. c. 16. fcl. 2. n. 180. Molinum, tr. ad Homagio tit. 9. n. 110. & ex Theologis Sanchez, Suarez, Pontium, quos citat & sequitur Castrus Palauis, tom. 1. tr. 3. disp. 4. part. 31. §. 2. num. 4. Adde quod tale Priuilegium principaliter fuit concessum ad Dei honorem, & Orbis Christianis à quo Principes habent auctoritatem consentit in hanc exemptionem, vnde non est in Principum potestate illam reuocare, seu minuire, vel limitare, vt rectè obseruat ex multis Sanchez, in opus. som. 1. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 2.

4. Tertio respondetur, quod cum hoc priuilegium sit concessum non subditis, transit in contractum, & ideo non est reuocabile, iuxta regulam legis. Sicut ab initio C. de actionibus, & obligationibus. Et tradunt Doctores in distal. final. C. de legibus, & constitutionibus Principum. Et in terminis de Priuilegiis concessis Ecclesiis per Imperatores, & Principes, quod non sunt reuocabilia, tradit Gloss. in Regula, Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum, de regulis iuris in 6. in principio, verbo, decet concessum versiculo, ex hac regula. Et est communiter approbata, ibi, per omnes Canonistas & Legistas; in dicta h. final. Et ita ex Innoc. n. 6. notat Abbas in cap. Nouis. num. 23. & Felin. num. 9. de indic. Abbas in cap. super gestum, num. 6. de Decim. Imol. in cap. final. num. 35. de solut. Lapp. allegat. 100. num. 4. Roman. Consil. 147. num. 5. Abbas, consil. 32. & 45. lib. 1. Cardin. Consil. 147. num. 5. Paul. Castenf. Conf. 156. Barbat. Consil. 2. lib. 4. Dec. Consil. 407. num. 18. Gozadin. Conf. 5. num. 11. Purpur. Consil. 580. num. 27. Rip. respons. 12. num. 11. de diuers. rescript. Afflict. Decif. 361. num. 9. Roderic. Suar. allegat. 28. num. 14. Rimin. Sen. Consil. 462. num. 1. Alex. Consil. 101. num. 4. Lofferd. Conf. 38. num. 27. Alfons. Montal. super ll. fori. l. 3. tit. 12. lib. 3. verb. No puede toller. col. 3. vers. item not. Quod Priuilegium Boss. de Princip. num. 15. quibus omnibus adde Peckium, tractat. de iure sistendi, cap. 12. num. 5. Et notat quod quando Princeps non potest reuocare Priuilegium, neque potest illud minuire; vt patet ex leg. quod de bonis. §. finali. ff. ad l. falcid. & ex leg. si optio ff. qui, & à quibus de pactis, vtrumque enim tollere, & minuire pendet ab eadem potestate, vt ex Surdo consil. 419. post. num. 45. docet Manlius, tract. de Homagio, tit. 9. num. 113.

5. Nec obstat, Imperatores sæpius talia Priuilegia reuocasse, vt constat ex Gratiano, in cap. Omnes §. hæc si quis 11. quæst. 1. si quis Curialis, C. de Episcopis & Clericis, l. neminem. C. de sacrosanctis Eccles. antib. quas actiones, C. eodem, & ex l. 19. C. de Episcopis, & Clericis, in C. Theodosiano. Respondet enim Felinus, in c. Ecclesia de constitutionibus, quod in dictis iuribus narratur factum, non tamen dicitur iure factum fuisse, & ita ad text. in d. l. si quis Curialis, responderetur etiam

Resol. 49. §. Verum prope finem, & in Ref. 196. §. Igitur. & ex doctrina Re. 197. & inferius in tr. 14. in Ref. 3. cursum in §. 3. & 4. huius Ref. lege supra doctrina §. vlc. Ref. 196.

IN ATII
 TIBOU
 O. X. K.
 E. III

